

درس تخصصی انگلیسی برای رشته جغرافیای طبیعی

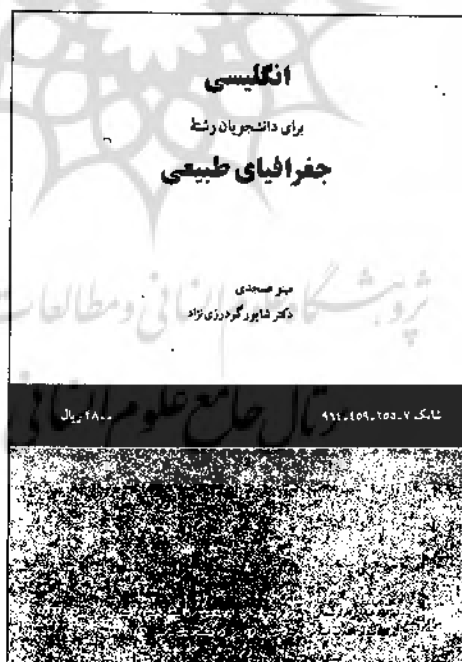
Asjodi, Minoo & Gudarzinejad, Dr. Shapur: English for students of Physical Geography, The center for studying and compiling university Books in Humanities (SAMT), TEHRAN, 1998 (1377).

● سیاوش شایان

خارجی تخصصی این رشته نیز در کف اقتدار زبان انگلیسی قرار گیرد. علاوه بر این، شاید ارائه نرم افزارهای جغرافیایی، همچون سیستم های اطلاعات جغرافیایی، از سوی کشورهای انگلیسی زبان، اندیشه مقابله با این زبان و تحدید حدود آن را در قلمرو آموزش تخصصی زبان خارجی از اندیشه، قدم و قلم کاربران خارج ساخته باشد و این امری است گریز و گزیرناپذیر و لاجرم حاکمیت با زبانی خواهد بود که نوآوری کند و حرفی برای ارائه در این قلمرو داشته باشد. تا آنجا که راقم این سطور اطلاع دارد، تدریس درس زبان تخصصی جغرافیای طبیعی تا سال گذشته با استفاده از یک کتاب قدیمی با عنوان زیر، در همه دانشگاه ها انجام می گرفت:

Waters, Graham: First lessons in PHYSICAL GEOGRAPHY, Longman Group Ltd, 1972.

نخستین چاپ کتاب مذکور مربوط به سال ۱۹۵۷ و چاپ های دیگر با ویراستاری نوین متعلق به سال های ۱۹۶۱ و ۱۹۷۰ بود. شاید چاپ های دیگری مربوط به سال های دهه هشتاد نیز از این کتاب مورد استفاده متعلمان درس زبان تخصصی خارجی جغرافیای طبیعی بوده باشد. قبل از مصوبه کنونی شورای برنامه ریزی درس جغرافیا، این درس به ارزش هشت

درس زبان تخصصی برای رشته جغرافیای طبیعی به ارزش ۴ واحد، از جمله درس های اصلی و ارزشمند مصوبه شورای برنامه ریزی درس رشته جغرافیا برای رشته جغرافیای طبیعی است. درس مذکور در دو واحد درسی جداگانه در خلال دو ترم تحصیلی به دانشجویان عرضه می شود و در تمامی گروه های آموزشی جغرافیای طبیعی در دانشگاه های دولتی و غیردولتی تدریس می گردد.

از عنوان مصوب شورای برنامه ریزی درس جغرافیا یعنی زبان تخصصی برای رشته جغرافیای طبیعی، چنین به نظر می رسد که این درس می تواند به جز زبان انگلیسی، به زبان های خارجی دیگری چون، فرانسه، آلمانی، روسی، عربی یا جز آن باشد. اما، نظر به تحولات سریع و تحقیقات پیشرفته و همه جاگیر در رشته جغرافیا در دنیای انگلیسی زبان، حاکمیت این زبان در دروس ارائه شده زبان تخصصی این رشته نیز مشاهده می گردد و اغلب درس مذکور به زبان انگلیسی عرضه می شود و راقم این سطور از عرضه آن به زبان های دیگر در دانشگاه های دور و نزدیک کشور نا آگاه است.

شاید زیاد هم بی جا نباشد که به علت ادبیات جغرافیایی وسیعی که همه روزه و همه ساله از سوی کشورهای انگلیسی زبان - از جمله انگلستان، ایالات متحده آمریکا، کانادا، استرالیا، زلاندنو و ... - به دنیای این علم عرضه می شود، حاکمیت در آموزش زبان

مسئلاً کلید اصلی بهره‌گیری از خزانة روزافزون علم تخصصی جغرافیا، مسلح شدن به زبان انگلیسی تخصصی رشته جغرافیا می‌باشد.

کتاب "انگلیسی برای دانشجویان رشته جغرافیای طبیعی" با استفاده از متون و اصطلاحاتی که طی دهه گذشته در قلمرو این رشته به بازار عرضه شده، انتخاب و ارائه گردیده است.

از ویژگی‌های ارزشمند این کتاب می‌توان موارد زیر را برشمرد: توجه به بخش قرائت متن (Reading)، تنوع در ارائه فعالیت‌های کلاسی و تکالیف پیش‌بینی شده، توجه به معادلات فارسی برای اصطلاحات ارائه شده جغرافیای طبیعی و پوشش همه‌جانبه متون مختلف شاخه‌های جغرافیای طبیعی.

واحد درسی در قالب ۴ درس ۲ واحدی در خلال ۴ ترم تحصیلی، با استفاده از کتاب یاد شده به دانشجویان عرضه می‌شد که بعدها به ۲ درس ۲ واحدی تقلیل یافت.

متن علمی کتاب فوق‌الذکر اغلب حاوی اطلاعات قدیمی و شاید منسوخ و با نگرش سنتی به جغرافیای طبیعی بود اما از نظر عبارات و لغات و کنایات و اصطلاحات و روش ارائه دروس و علاقه‌مند کردن دانشجویان به خواندن کتاب، کتابی غنی و انگیزه‌بخش محسوب می‌گردید.

با توجه به فعالیت‌های گسترده شرکت‌های انتشاراتی خارجی بویژه انتشارات "لانگمن"، "راتلج"، "چپمن هال"، "پرنیس هال"، "آکسفورد" و همانند آنها در عرضه حجم زیادی از کتب و مقالات جدید جغرافیایی به زبان انگلیسی، نیاز دانشجویان در سطوح مختلف کارشناسی و کارشناسی ارشد و بالاتر در دستیابی به مفاد علمی کتب و مقالات مذکور هر روز بیشتر احساس می‌شود و مسلماً کلید اصلی بهره‌گیری از این خزانة روزافزون علم تخصصی جغرافیا، مسلح شدن به زبان انگلیسی تخصصی رشته جغرافیا می‌باشد. همچنین کسب تخصص در زبان انگلیسی تخصصی در واقع گشاینده در ورودی به دوره‌های بالاتر تحصیلی در رشته جغرافیای طبیعی می‌باشد.

کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته جغرافیای طبیعی با استفاده از متون و اصطلاحاتی که طی دهه گذشته در قلمرو این رشته به بازار عرضه شده، انتخاب و ارائه گردیده و مشکل کتاب قبلی، یعنی کم‌اعتباری یا بی‌اعتباری بخش دانش و اطلاعات را ندارد. همچنین انتخاب متونی از نویسندگان نامی قلمرو جغرافیای طبیعی همچون آرتور استرالز و فرزندش از کتاب ارزشمند و معروف جغرافیای طبیعی مدرن (Modern physical Geography)، همراه با نوشته‌هایی از چورلی (Chorley)، پیکرینگ (Pickering) و سیمونز (Simmons) اعتبار مطالب مندرج و متون منتخب را بسیار بالا می‌برد. لازم به ذکر است که تمامی شش کتابی که در بخش مراجع کتاب انگلیسی برای رشته جغرافیای طبیعی معرفی شده‌اند تاریخ انتشاری از ۱۹۸۹ م. تا ۱۹۹۴ م. دارند که به روز بودن دانش ارائه شده در کتاب را تأیید می‌کنند.

از ویژگی‌های ارزشمند کتاب ارائه شده تحت عنوان انگلیسی برای دانشجویان رشته جغرافیای طبیعی

می‌توان موارد زیر را برشمرد:

● توجه به بخش قرائت متن (Reading): برای تقویت قرائت متون جغرافیای طبیعی به وسیله دانشجویان این رشته، قطعات و بخش‌های متعددی در کتاب پیش‌بینی شده که تحت عناوین دوگانه زیر ارائه شده‌اند:

1. Reading comprehension
2. Further Reading

دانشجویان با قرائت متون فوق در کلاس با صدای بلند و توجه به مفاد و محتوای علمی آنها به محتوای مطلب دست یافته و توانایی قرائت اصطلاحات و متون جغرافیایی را در خود تقویت می‌کنند. همچنین، پاسخگویی به بسیاری از آزمون‌ها و سوالات موجود در متن کتاب، پس از قرائت متن و دریافت و ادراک کامل آن امکان‌پذیر می‌باشد.

● تنوع در ارائه فعالیت‌های کلاسی و تکالیف پیش‌بینی شده: فعالیت‌هایی که دانشجویان باید در درس تخصصی زبان انگلیسی جغرافیای طبیعی انجام دهند شامل انتخاب و ارائه بهترین پاسخ به تست‌ها یا آزمون‌های چهارجوابی - که آنان را برای شرکت در آزمون زبان تخصصی دوره کارشناسی ارشد آماده می‌سازد - انتخاب جملات صحیح و غلط، پاسخ شفاهی به زبان انگلیسی به پرسش‌های مطرح شده، پرکردن جاهای خالی در خلال جملات با استفاده از کلمه مناسب، مرتب کردن جملات درهم ریخته برای به دست آوردن یک پاراگراف صحیح و امثال آنها است. این امر سبب می‌شود که دانشجویان در کلاس درس از یکنواختی شیوه تمرین‌ها خلاصی یافته و فقط از ترجمه فارسی متون و یادگیری چند اصطلاح دست بردارند و با شیوه فعالیت‌تری که در آموزش زبان انگلیسی عمومی و تخصصی مرسوم است با درس برخورد کرده و آموخته‌های آنان دارای غنا، عمق و استمرار بیشتری باشد.

● توجه به معادلات فارسی برای اصطلاحات ارائه شده جغرافیای طبیعی: مؤلفان ارزشمند کتاب درس تخصصی انگلیسی برای رشته جغرافیای طبیعی با توجه به تجربیات ارزشمند آموزشی خود به این نکته باریک و پراهمیت پی برده‌اند که آموزش اصطلاحات نمی‌تواند

صرفاً یکطرفه و از یک زبان به زبان دیگر باشد (زبان مبدأ و زبان مقصد) و به همین جهت در خلال فعالیت‌های پیش‌بینی شده در کتاب مذکور، یافتن و ارائه معادلات فارسی ۵۶ اصطلاح جغرافیای طبیعی انگلیسی را به زبان فارسی و نوشتن آن در مقابل معادل انگلیسی از دانشجویان خواسته‌اند. توجه به چنین حجم عظیم و ارزشمندی از معادلات فارسی اصطلاحات جغرافیایی انگلیسی درخور تقدیر و تشکر است و مسلماً دانشجویان ناچارند برای پاسخ‌گویی به این گونه فعالیت‌ها به فرهنگ‌های اصطلاحات جغرافیای طبیعی موجود در زبان فارسی مراجعه کرده و پس از یافتن و فهم معادلات فارسی این اصطلاحات، به پرسش‌های لازم و مطرح شده پاسخ گویند.

● پوشش هم‌جانبه متون مختلف شاخه‌های جغرافیای طبیعی: در کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته جغرافیای طبیعی، متون برگزیده و متنوعی از شاخه‌های گوناگون جغرافیای طبیعی به چشم می‌خورد که در قلمرو، زمین در فضا، جغرافیای ریاضی، ژئومورفولوژی ساختمانی، ژئومورفولوژی اقلیمی، ساختمان اتمسفر، اقلیم‌شناسی، چرخه آب در طبیعت (هیدرولوژی)، ترکیبات اتمسفر، منابع آب، ناهمواریها و تحولات آنها، ژئومورفولوژی یخچالی و ساحلی، ژئومورفولوژی نواحی خشک، فرایندهای تولید خاک و جغرافیای خاکها، جغرافیای زیستی، تغییرات اقلیمی، آلودگیهای محیطی و بلایای طبیعی را دربر می‌گیرد. مسلماً مؤلفین ارجمند این کتاب برای گزینش متون شاخه‌های گوناگون دانش جغرافیای طبیعی ابتدا طرحی اندیشیده را فراهم ساخته و براساس آن گزینش چنین محتوای گسترده‌ای را از متون جغرافیایی و محیطی به انجام رسانیده‌اند. شاید به علت همین طیف گسترده متون منتخب است که در مقدمه کتاب نیز اشاره شده که این کتاب می‌تواند منبع فرعی زبان تخصصی برای رشته‌های علوم زمین باشد و این ادعایی برحق و بجاست که سبب شده «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها» قدری از قلمرو وظایف خویش هم خارج شده و بهره‌گیری از این کتاب را برای رشته‌های علوم زمین - که در قلمرو جغرافیای طبیعی نمی‌تواند خد و مرز مشخصی برای آن ترسیم کرد - نیز توصیه کرده است. شاید وضعیت خاص بین رشته‌ای جغرافیای طبیعی به این رشته اجازه می‌دهد که در حد فاصل علوم

تجربی و علوم انسانی حرکت کرده و منابع ارزشمند خویش را برای دانشجویان و علاقه‌مندان هر دو رشته به بوته آزمایش گذارد.

از دیگر ویژگی‌های ارزشمند کتاب انگلیسی برای دانشجویان رشته جغرافیای طبیعی بهره‌گیری مناسب و به دور از افراط، از نقشه‌ها، جداول، تصاویر و نمودارهای جغرافیای طبیعی است. موارد مذکور در این کتاب ارتباط منطقی و مستدلی با متن دارند و فهم مطالب متن بدون مراجعه و استفاده از آنها ناممکن و شاید دشوار باشد. ارائه نقشه‌ها، جداول، تصاویر و نمودارها در داخل متون جغرافیای طبیعی، طرز استفاده از این منابع آموختنی را نیز به دانشجویان می‌آموزد و خزانه اصطلاحات و دانش جغرافیای طبیعی آنها را بارورتر و متنوع‌تر می‌سازد.

در مقابل همه موارد مثبت فوق، اگر بتوان خرده‌های به این کتاب گرفت، آن، گنجانیدن مختصر نکات مربوط به لغت‌شناسی - نه اصطلاح‌شناسی - زبان انگلیسی در داخل یک متن تخصصی زبان برای یک رشته به خصوص چون جغرافیای طبیعی است. در برخی از قسمتهای کتاب جاهای خالی در داخل جملاتی عرضه شده تا دانشجویان با استفاده از شکل مناسب یک لغت انگلیسی آنها را پر کنند. پر کردن این جاهای خالی، محتاج دانستن زبان عمومی و صورت‌های گوناگون اسمی، صفتی، قیدی و... یک کلمه است که در قلمرو آموزش زبان تخصصی جغرافیای طبیعی قرار نمی‌گیرد - حداقل به نظر راقم این سطور - به هر حال این عیب کوچک - که شاید هم اصولاً از نظر آموزش زبان، عیبی هم محسوب نشود - از دیگر ویژگی‌های ارزشمند کتاب نمی‌کاهد و گفتن دستمیزاد به مؤلفان ارزشمند کتاب یعنی خانم میو عسجدی و آقای دکتر شاپور گودرزی‌نژاد را مانع نمی‌گردد. برای این عزیزان که در تألیف کتاب سعی بلیغ کرده و دشواری‌های رویارویی با یک کتاب انگلیسی تخصصی برای جغرافیای طبیعی را به‌جان خریدانند، آرزوی سلامت و موفقیت می‌کنیم و امیدواریم کتابی که با این ویژگی‌های ارزشمند و با سعی و زحمت فراهم آمده است، آنچنان که باید و شاید در کلاس‌های درس، آموزش داده شود و دانشجویان کرامی نیز از انجام تکالیف و گسترده کردن هر چه بیشتر مطالعات جغرافیای طبیعی خود به زبان انگلیسی، کوتاهی نکنند.

معرفی کتاب انگلیسی برای رشته جغرافیای طبیعی را با ذکر فهرست (محتوای) مطالب مندرج در

کتاب به پایان می‌بریم:

1. Geographical Grid
2. The Structure of the Earth
3. Earth and Shaping Processes
4. The Earth's Atmosphere
5. Hydrological Cycle
6. Atmospheric Moisture
7. Fresh Water Resources
8. Weathering
9. Landforms Made by Running Water
10. Landforms Made by glaciers
11. Coastal Landforms
12. Volcanism
13. Wind Erosion
14. Soil-Forming Processes
15. Patterns of Natural Vegetation
16. Water Resources & Pollution
17. Natural Hazards
19. An Overview of Environment.

فهرست مراجع کتاب انگلیسی برای رشته جغرافیای طبیعی به قرار زیر است:

strahler, A., & strahler, A. H. (1994). Modern physical geography. N. Y.: John Wiley & Sons Inc.

McIntyre, M.P., Eilers, H.P. & Mairs, J.W. (1991). Physical geography (5th ed.). N.Y.: John Wiley & Sons Inc.

Barry, R.G., & Chorley, R.J. (1990). Atmosphere, Weather and climate (5th ed.). London: Routledge.

Pickering, K. T., & Owen, L. A. (1994). An introduction to global issues. London: Routledge.

Simmons, I.G. (1989). Changing the face of the earth: Culture, environment, history. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Shayan, S. (1990). Dictionary of physical Geography terms. Tehran: Madreseh Publications.